

20
aastat
numbrites
ja faktides

Saarte Koostöökogu

20 aastat numbrates ja faktides

Kõik algab idust ja inimestest, kes sellesse usuvad?

**Kaasrahastanud
Euroopa Liit**

2026

Trükis annab põgusa ülevaate inimestest, algatustest, lugudest ja kordaminekutest, mis on kujundanud meie teekonda kahekümne aasta jooksul.

SISUJUHT

Saarte Koostöökogu 20 – inimesed, ideed ja koostöö.	4
Saarte Koostöökogu on nime vääriline.	5
Kuidas kõik alguse sai.	6
Oleme uhked, et	7
Liikmeskond.	10
20 aastat ühist teekonda.	12
Saarte Koostöökogu juhatused.	18
Head algatused.	22
Saaremaa EHTNE on meie saare visiitkaart.	22
GROWING GASTRONAUTS ehk Sirguvad söögisellid.	23
Saaremaa bändikool.	24
Saaremaa Päike.	24
Sillad jälle kokku!.	25
Saaremaa ja Gotland taas kokku!.	25
Tänu.	28

Saarte Koostöökogu MTÜ on tegutsenud juba 20 aastat, panustades järjepidevalt kohaliku ettevõtluse arengusse ning kogukondade võimendamisse. Selle aja jooksul on ellu viidud arvukalt algatusi, mis on muutnud Saaremaa elu mitmekesisemaks ja elujõulisemaks. Juubeliaasta annab hea võimaluse hetkeks peatuda, vaadata tagasi käidud teele ning hinnata tehtut. See on aeg meenutada ja tänada asutajaliikmeid, töötajaid, juhatuse liikmeid ning kõiki meie ühingu liikmeid, kelle pühendumus on olnud selle teekonna aluseks. Ilma nende inimesteta ei oleks tänased saavutused võimalikud.

Käesolev trükis on sündinud soovist talitada mälestusi, väärtustada ühist panust ning tunnustada kõiki kaasteelisi. Samal ajal vaatame kindlalt tulevikku, sest töö kogukondade heaks jätkub.

Aivar Kalle

SKK juhatuse esimees

Saarte Koostöökogu üldkoosolek 06.11.2025 Kaali Külastuskeskuses

SAARTE KOOSTÖÖKOGU 20.– INIMESED, IDEED JA KOOSTÖÖ

Kahe aastakümne jooksul on Saarte Koostöökogu olnud rohkem kui lihtsalt kohaliku arengu tugistruktuur. See on olnud saarerahva ühine lauaäär, kus ideed saavad kuuldavaks, kogukonnad leiavad liitlasi ning unistused saavad võimaluse kasvada tegudeks.

LEADER põhimõtte „*alt üles, koos ja kogukonnast lähtuv*” ei ole meie jaoks olnud loosung, vaid igapäevane tööviis, mis annab värskust, julgust ja sartsu ka kõige keerukamatele ettevõtmistele.

Saarte Koostöökogu teekond on kujunenud samuti nagu saarte elu ise: järjekindlalt, inimeste nägude ja lugude kaudu. Oleme näinud, kuidas väikesed algatused muutuvad piirkonna visiitkaartideks, kuidas koostöö loob uusi võimalusi ning kohalik tarkus ja ettevõtlikkus hoiavad elujulisena nii külaseltsid, ettevõtted kui ka terve piirkonna identiteedi.

20 aastat ei ole lihtsalt ajatelg. See on kogemus, mis näitab, et kui inimesed tulevad kokku, kuulavad üksteist ja tegutsevad ühise eesmärgi nimel, sünnib midagi püsivat. Midagi, mis ulatub projektidest kaugemale ja jääb kestma ka järgmisteks aastakümneteks.

SAARTE KOOSTÖÖKOGU ON NIME VÄÄRILINE

Vaadates tagasi 20 aasta jooksul toimunule on rõõmustav, et SKK on täitnud olulist rolli Saare maakonna elanikele ja ettevõtjatele arengueelduste loomisel. On tegutsetud oma nime ja sisu vääriliselt. Tunnustus selle eest ja jätkuvat suutlikkust tegutsemiseks ühistes huvides!

Meenutades sündmusi, mis olid eelduseks SKK kujunemisele saartele oluliseks koostöökohaks, saab tõdeda, et ühised pingutused ei olnud asjatud.

Vajadust SKK sarnase organisatsiooni järele oli tunda juba varasemalt. Nii toimus 12. detsembril 1997 Saaremaa seltside nõukoja asutamise katse Kuressaares. Paraku jäi siis mitmel põhjusel suuremast koostöötahtest puudu. Mitme järgneva aasta jooksul toimus veel erinevaid arutelusid väiksemates ja suuremates gruppides, kuidas koostöös edasi liikuda. Ja siis tuli Euroopa Liidu LEADER programmiga liitumise võimalus.

2005. aasta sügisel oli Saare maakonnas registreeritud ligi 550 seltsi ja 40 seltsingut. Hinnanguliselt oli kodanikuühendustesse kaasatud ca 10 tuhat elanikku, mis teeb ligi 30% maakonna elanikest. Seega oli elanike informeeritus ja suutlikkus ühistes huvides koostegutsemiseks suhteliselt hea ja edenemisele motiveeriv. Nii ei olnud tekkival SKK-l oma koha, rolli ja liikmeskonna leidmisega raskusi. Samuti oli ja on jätkuvalt positiivne arengutegur ka see, et SKK toetuse saamiseks tuleb rohkem pingutada, mõtelda, põhjalikumalt kavandada, oma võimalusi ja eesmärgi kaaluda, koostööpartnerid leida ning veenda neid koostööle – see ongi koostööle suunav ja motiveeriv hea tegutsemismudel.

SKK 20 aastasele tegevusele süvenedes saab kõrvaltvaataja pilguga esile tuua järgmist:

- on aidanud kujuneda kodanikuühendustel ja ettevõtjatel iseseisvamaks ja tegutsemis-suutlikumaks;
- on võimaldanud olemist elukestvas õppes;
- on võimaldanud olla kestva edasiviivas koostöös;
- on võimaldanud esile kerkida sädeinimestel ja innovatiivsetel ettevõtjatel;
- on võimaldanud välispartneritega rohkemat suhtlemist ja koostöö edendamist;
- on avardanud ettevõtluse ja koostöö vaadet ning avanud uusi arenguvõimalusi;
- on aidanud teadvustada ja rakendada põhimõtet, et edasi viib vaid koostöö;
- paljudele ettevõtlikele inimestele on selgeks saanud, et koostöö eeldab vastastikkust aktiivsust, tööjaotust ja lugupidamist ja alles siis saab tekkida koostöös sünergia, midagi uut ja edasiviivat.

SKK on olnud ja on saartele väga vajalik. See, millest üle 20 aasta tagasi mõtlesime, soovisime ja kavandasime, on saanud paljuski teoks.

Aitäh selle eest kõigile varasematele ja praegustele Saarte Koostöökogu töötajatele ja liikmetele!

Leo Filippov

SKK sõber ja kaasamõtteleja

KUIDAS KÕIK ALGUSE SAI

2005. aastal hakati Eesti Külaliumise Kodukant eestvedamisel Eestis tutvustama Euroopa Liidu maaelu arengu toetusprogrammi LEADER meetodit ning arutlema selle rakendamiseks kohalike tegevusgruppide loomise üle. Meie maakonnas võttis tegevusgrupi moodustamise vedada kohaliku Kodukandi toonane juhatuse esimees Elvi Viira.

30. märtsil 2006 toimus Kuressaare Ametikoolis mittetulundusühingu Saarte Koostöökogu (edaspidi SKK) asutamiskoosolek – hetk, mil LEADER tegevus maakonnas ametlikult alguse sai! Ühingu põhikiri kinnitati 14. augustil 2006.

Saarte Koostöökogu esimeseks tegevjuhiks sai 16. aprillil 2007 **Ahti Kuris**, kelle juhtimisel kujunes välja ühingu igapäevane töökorraldus ja esimesed tugistruktuurid. Ahti töölepingu allkirjastas Aare Sünter ning tema töötasuks lepitati kokku 15 000 EEK/kuus.

Sama aasta novembris liitus tegevjuhi abina osalise tööajaga **Elvi Viira**, kes toetas tegevuste käivitamist ja kogukondade nõustamist.

1. oktoobril 2008 asus nõustajana tööle **Sulvi Munk** ning on sellest ajast olnud SKK töös järjepidevuse kandja ja kõige kauem ühinguiga seotud töötaja.

2009. aasta aprillis võttis tegevjuhi vastutuse üle **Koit Kelder**, töölepingu Koiduga sõlmis ametlikult tolaeagne juhatuse liige Sulev Peäske. Koidu juhtimisel laienes ühingu tegevusvaldkond ning koostöökogu kujunes LEADER rühmast laiemate ülesannetega maakondlikuks organisatsiooniks. 2014. aasta kevadel vähendati ajutiselt tegevjuhi töökoormust ning sama aasta 1. augustil lõpetati tööleping poolte kokkuleppel.

1. juunil 2009 jätkas **Ahti Kuris** Koostöökogus nõustajana ning alates 2012. aastast kuni 2014. aasta alguseni töötas ta tähtajaliselt Saare maakonna brändijuhina, panustades maakonna ühtse identiteedi kujundamisse ja elluviimisse. Sellesse perioodi jäi ka piirkonnamärgise Saaremaa Ehtne toode väljatöötamine ja võrgustiku loomine.

22. augustil 2011 liitus meeskonnaga nõustajana **Terje Aus**, kelle roll laienes 2014. aastal, kui ta määrati märtsist tegevjuhi kohusetäitjaks.

Pärast Koit Kelderi suundumist 1. augustist 2014 oma ettevõttesse, jätkas ta tegevjuhina. Algselt lepitati küll kokku, et ajutiselt, kuni uue tegevjuhi leidmiseni. Uut tegevjuhti aga ei tulnud ning Terje Aus täitis tegevjuhi ülesandeid kuni 1. maini 2019, mil tegevjuhiks naasis **Koit Kelder**. Tegevjuhi ametikoht koondati SKK struktuurist 30. juunil 2024. Terje Aus töötab praegu SKK-s büroojuhina.

Torni t 1 uues kontoris Sulvi Munk, Terje Aus, Koit Kelder, november 2021

OLEME UHKED, ET ...

- oleme üks 26-st Eesti tegutsevast omanäolisest LEADER tegevusrühmast ehk LEADER võrgustikust;
- oleme maakonnas tuntud mitte kui ainult toetust vahendav organisatsioon, vaid peamiselt kui hea mainega arendusorganisatsioon ja koostööpartner;
- oleme sild kohaliku algatuse ja Euroopa Liidu võimaluste vahel, muutes keerulised reeglid reaalseteks võimalusteks saarlaste jaoks;
- oleme tõestanud, et saareline asukoht ei ole takistus, vaid pigem konkurentsieelis ja inspiratsiooniallikas;
- koostöös liikmetega on koostatud ja ellu viidud kolm LEADER arengustrateegiat Euroopa Liidu programmiperioodidel 2008–2013 ja 2014–2020 (2023), hetkel käimas kolmas periood 2024–2027;
- oleme läbi viinud 38 taotlusvooru ning meie piirkonnas on ettevõtlus- ja elukeskkonna arendamiseks toetatud kokku 534 projekti ning makstud 10,2 miljonit eurot toetust;
- Covid-meetme raames (2022–2023) on toetatud 48 projekti ning makstud toetust 270 000 eurot;
- lisaks maaelu- ja põllumajandusfondi (EAFRD) toetustele on meile usaldatud ka Euroopa Sotsiaalfondi (ESF+) eelarve kasutamine Leader-meetodil tegevuste toetamiseks. Oleme Sotsiaalmeetme raames andnud võimaluse tegevuste elluviimiseks 43 taotlejale;
- 2024–2027 perioodil on toetuste maksmiseks strateegia eelarves kokku 2,99 miljonit eurot, siiani on läbi viidud kaks taotlusvooru ning lisaks suurte arendusprojektide voor;
- meil on eriliikmeline liikmeskond 97 liikmega ning pädev ja ühtehoidev meeskond; meil on tegus viieliikmeline juhatus ja oma ala ekspertidest koosnevad hindamiskomisjonid;
- meil on oma tooteid ja teenuseid väärtustav piirkonnamärgis. Kohaliku toidukultuuri ja käsitöö süda, märgis Saaremaa EHTNE, on kasvanud usaldusmärgiks, mis ühendab üle 150 kohaliku tootja ja teenusepakkuja, hoides elus meie saare traditsioone ja maitseid;
- ühingu liikmete initsiatiivil on väärtustatud koostööd ning loodud erinevad toimivad koostöövõrgustikud – EHTNE võrgustik, Külle-külle! võrgustik, külamajade võrgustik jt;
- meil on olnud võimalus tutvustada ühingut ja selle tegemisi rahvusvahelisel tasandil ehk meid on märganud ka piiri taga;
- oleme aidanud rohujuuretasandil kujundada maakonna poliitikat erinevate uuringute kaudu – 2015. aastal „Saare maakonnas tegutsevate seltsimajade hetkeseis ja tulevikuplaanid“ ning seltsimajade kaardirakendus; „Puit kui kohalik ressurss ja selle kasutusvõimalused Saare maakonnas“; 2018. aastal „Laevaliinide uuringuanalüüs Saaremaa-Läti suunal“;
- rahvusvahelisest projektidest on sündinud mitmed vahvad partnerlused ning koostööd;
- oleme oma liikmeskonnaga koos käinud õppimas ja külastanud mitmeid erinevaid piirkondi nii kodu- kui välismaal; uhke olla on veel palju muugi üle.

Teekond ei ole alati olnud lihtne, kuid iga väiksemgi võit või saavutus on andnud põhjust rõõmustada ja uhke olla.

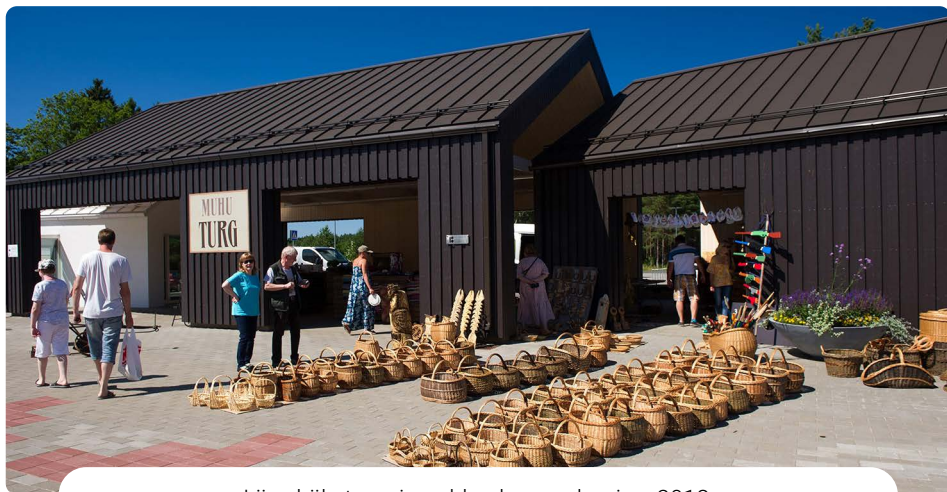
Meie suurim väärtus on **INIMENE**: kõigi nende sadade projektide taga on tegusad saarlased, kelle säravad silmad ja tegutsemistahe on meile suurimaks motivatsiooniks järgmiseks 20 aastaks.

Kivestu tuuliku mehhanismide taastamine, 2016

Triigi Filharmonia kontserdipaik, 2017

Liiva küla turu- ja puhkeala arendamine, 2018

Pidula Wakepark arendus, 2020

MTÜ Ranna 10
Ruhnu Kultuuriruum
Saaremaa Merispordi Selts
mittetulundusühing
Saaremaa Rahvakultuuriselts
Sihtasutus Saaremaa Turism
Sihtasutus Saare Arenduskeskus
Saaremaa Vanade Maastike Kaitse Ühing
mittetulundusühing Saaremaa Korvpall
MTÜ Saarekülade Selts
MTÜ Saarte Hooldus
Sakla Külaarengu Selts
mittetulundusühing Saare Maanaiste
Koostöövõrgustik Tõllu Tütred
mittetulundusühing Tagamõisa
Tiirimetsa Kodukultuuriselts Küüнал
mittetulundusühing Tagavere Optimistid
mittetulundusühing Torgu Rahvamaja
Tõnija Küla Selts
VÕHMA KULTUURI- JA SPORDISELTS
MTÜ Ärmu Lambad
mittetulundusühing Sokratese klubi
Pidula Selts
Paadla kandi Selts
Sõrve Värav MTÜ
Ida-Saaremaa Kihelkonnakogu
MTÜ Kogukonna Heaks
MTÜ Männisalu
Mittetulundusühing Allhoovus
MITTETULUNDUSÜHING ISLANDER
MTÜ SunRun
Anseküla Põllumeeste Selts
MTÜ Pöide kogukond
mittetulundusühing SAAREMAA VIKING
MTÜ Vilsandi Rahvusparki Turism

20 AASTAT ÜHIST TEEKONDA

Ahti Kuris (SKK tegevjuht 2007–2009)

Mäletan, et piirkonna esimese arengustrateegia koostamise mõttetalgutel tuli ikka ja jälle jutuks vajadus kohaliku „tapamaja” järele. Samuti leidsid osalejad tihti, et tuleb toetada talgute korraldamist. Ühel koosolekul siis pandi need kaks asja ka kokku ja tõusetus huumorivõtmes küsimus tapatalgute toetamisest.

Raske on hinnata, mis on toetuse tõttu muutunud. Usun, et parim oleks tulemus, kui maksud oleks palju madalamad ja selliseid riiklikke toetusprogramme poleks. Maksudega karistatakse väärtust loovaid inimesi ja toetuste abil innustatakse neid pseudotegevusi tegema.

Soovin, et SKK-st saaks saabuva 20 aasta sees päris vabatahtlike liikmete ühing, mis tegutseb liikmete vahendite eest liikmete huvides.

Raimu Aardam (SKK juhatuse esimees 2009–2012)

Aega on palju edasi läinud ja päevakirik pole pidanud, sel-
lest tulenevalt mõned meenutused. Algus oli konarlik ja
keeruline, eeskuju polnud eriti kusagilt võtta. Tõsine algatus
ja surve tuli tegelikult Elvi Viira poolt, kes oli Saaremaa Kodu-
kandi eestvedaja. Saaremaa Omavalitsuste Liidu esimehena
võtsin ta seisukohti tõsiselt. Proua Elvi aitas esimese taotluse,
arengukava, nägemuse kokku kirjutada ja õigeaegselt esitada.
Põnevaks läks asi siis, kui juba raha hakkas liikuma. Meelde jää-
vad olid õppereisid nii kodu- kui välismaal. Nägime palju erine-
vaid edukaid väiketootmisi, mis innustas paljude tegevustega
kohe alustama. Täna ses majanduskeskkonnas need kindlasti
kuidagi vastu ei peaks. Konkurents on tugev. Meelde jäävatest kohtumistest oli kindlasti Šo-
timaa (vist) külakõrts, keset lagedat välja, aga meie tulekuks tuli rahvas kokku ja kõrtsimelu
oli vägev. Alati uurisin jahipidamise kohta, sellest kaks tähelepanekut: jahimehest peremees
Šotimaal ütles, et küttis eelmine aasta 150 hirve, kuna need söövad tema karjamaa rohust
tühjaks. Meenub ka Saksamaalt metssigade kohta, et kolm aastat tagasi üks kari oli, aga jaht
kestis seni kui kõik olid kütitud.

SKK-le soovin edukaid, huvitavaid projekte maaakonna arenguks!

Koit Kelder (SKK juhatuse esimees 2015–2024)

Saarte Koostöökogu 20 tegevusaastat peegeldub igapäevaselt kõikjal meie saartel. Panus saarte elu arendamisse võiks panna investeeritud miljonitesse või ellu viidud projektidesse, aga sellest ei piisa, sest on väga palju ja suurel hulgal mõõtmatud – inimeste, kogukondade, ettevõtete koos- ja ühistegemist, mis kannabki LEADER-vaimu. Just seda, mis SKK eriliseks ja eristuvaks teeb.

Isiklikult on mulle kõige meelepärasem, et SKK tegevust on algusest peale saatnud julged otsused. Alates hindamis-süsteemist, elu- ja ettevõtluskeskkonna väärtustamisest kuni ise aktiivselt panustamise ja vastutamiseni nagu vihmavarjumeetmete Anname hoogu ja EES käivitamine või Ehtne Saaremaa toode märgise loomine.

Asi, mille eest Saarte Koostöökogu kui tööandjat kindlasti kiita, on üledukas inimeste Saaremaale (tagasi)toomine – nii tulin mina, nii ei naasnud Terje mandrile, tulid Ivar ja Liisa ning siis kinnitus Susan.

Loodan, et LEADER-usku otsustajatele jagub ja SKK-le koos sellega jätkuvaid aastaid.

Kaja Juulik (Karala Külaelu Arendamise Selts)

Periood 2007–2013 oli esimene täismahuline LEADER-meetme rakendamise aeg, kus keskendusime kohaliku elukeskkonna parandamisele ja väikeettevõtluse toetamisele.

Sel ajal avati esimesed suuremad taotlusvoorud projektidele, mis toetasid külaelu, kohalikku toitu, turismi ja kogukonna teenuseid. Karala külaselts sai 2012. aastal rahastuse keraamikaahu soetamiseks ja keraamika õpiringide käivitamiseks, mis on juba toiminud pea 14 aastat. Huvitavad on olnud Saarte koostöökogu õppereisid, mis mind on viinud nii Soome, Läti, Austriasse kui Assooridele. Olen olnud ka Saarte Koostöökogu kogukonnameetme projektide hindaja kogukonna eksperdina aastatel 2016–2017.

Soovin Saarte Koostöökogule head koostöötahet ja uute ning huvitavate projektide toetamist! Just läbi erinevate koostööde sünnivad säravad ideed ja teostused.

Jaanika Tiitson (Leedri Küla Selts)

Minu jaoks on SKK olnud see, tänu kellele on saanud ellu viidud hullupööra palju häid ideid. Olin SKK juhatuse liige päris pikalt, selle ajaga sain ellu viia oma mõtteid, aga nägin ka kõrvalt paljude teiste teekondi. Alustasin, kui juhatuse koosnes valdade esindajatest ja oli suurearvuline, viimases koosseisus aga olime viiekesi. Kuidagi eriti toredana on meelde jäänud üks juhatuse tutvumisreis Ruhnu, kus tehti küll tööd, selle kõrval aga olid meeskonnategevused ja vaba aeg väga lõbus.

Kõige inspireerivam oli juhatuse periood koosseisus Jüri Saar, Mikk Rand, mina, Krista Riik ja Koit Kelder, aastaarve ei oska peast pakkuda – see oli aeg, kui paljud suured projektid said hoo sisse, me tegime palju tööd ja selle tulemused olid märgatavad.

Kindlasti on olnud SKK jaoks keeruline aeg, kuid väiketootjatele oluline – Saaremaa Ehtne märgi arendamine, sh oma poe teekond. Tagantjärele on siiski hea tunne, et see etapp sai läbi käidud!

Minu enda kõige säravam ja terveks eluks meelde jääv SKK-hetk oli kindlasti astumine meie enda tšarterlennule Kuressaare lennuväljal ja saja saarlasega kultuurfestivali korraldamine Bornholmil. Samamoodi oli mu jaoks väga tähtis, et saarlased said tänada gotlandlasi abi eest 1944. aasta paadipõgenike vastuvõtmisel. Olen väga tänulik, et need hetked said tänu SKK-le võimalikuks!

Soovin, et LEADER-meetod säiliks ja et SKK oleks ikka see, kes meie erinevad kogukonnad kokku toob!

Annika Auväärt (Muhu vald, arendusspetsialist)

Saarte Koostöökogu meeskond on vastutulelik ja lahendusi pakkuv, on olnud puhas rõõm koostööd teha.

Muhu valla objektidest on läbi LEADER meetme osalise rahastuse saanud nii Hellamaa laululava rajamine kui ka Liiva küla turu- ja puhkeala arendamine. Noorte pillimänguuskusi on lihvitud bändikooli kaudu. Toetatud on ka Muhu külavanimete õppereise, mille raames on olnud suurepärane võimalus tutvuda Eesti esinevates piirkondades tegutsevate aktiivsete kogukondade ja külaseltsidega, saada häid kontakte, tutvuda põnevate kohalike väikeettevõtetega. Terje on hea seisnud, et mandrilt tulevad SKK külalised ilma peatumata Muhust läbi ei sõidaks. Ühte nädalasse on sattunud ka mitme erineva grupi külastus.

Jõudu järgmisteks aastakümneteks kogukondade algatuste ja väikeettevõtluse toetamiseks!

Luise-Maria Jõers (osaühing Liise Talu Ruhnu Saarel)

Palju õnne sünnipäevaks!

Ühel hommikul leidsin postkastist kirja, mis viis mõtted tagasi Saarte Koostöökogu algusaegadesse. Selgus, et Liise talu on olnud liige juba pea 20 aastat ning selle aja jooksul ka juhatuses kaasa rääkinud. Kui palju just kaasa räägitud on, see on omaette teema – kahe saare vaheline kaugus seab kahjuks omad piirid. Aga kui tekib mure või küsimus, siis helistan ikka Terjele. Tema vastab rõõmsa häälega ning leiab alati ka lahenduse, kuidas edasi minna.

Liise talu on koos Saarte Koostöökoguga käinud reisidel ning saanud mitmeid toetusi, mis on talu arengule väga-väga palju kaasa aidanud. Midagi pole salata – hea on kuhugi kuuluda ja teada, et kuskil on Sinu inimesed. Kuigi vahel, siin Ruhnu saarel toimetades, võib tunduda, et oled üksi ja muust maailmast veidi ära lõigatud.

Soovin teile jõudu, jaksu ja visadust, palju uusi ideid ning sõbralikku meelt!

LINC (LEADER Inspired Network Community) konverentsil Sulvi Munk, Terje Aus Itaalias, mai 2023

Sulvi Munk

(SKK ettevõtluskeskkonna suunaajuht)

Saarte Koostöökogu – kaksküm-
mend aastat!

Olles olnud SKK-ga seotud selle algusaegadest peale, on see olnud üks põnev seiklus ja teekond. SKK algusaeg oli täis usumatult arvukalt ideid, kus algatused läksid lendu ja sellele järgnesid järgmised algatused ja koostööd. Kui meenutada ühte enim meeldejäädavat teemat, siis päris kindlasti oli see väiketöötlemise arengu toetamine ja selleks vajalike reeglite nügimine. Mäletan, et karmid reeglid ja bürokraatia piirasid meie väiketootjate arengut. Asi ei olnud paberites, vaid selgitustöös ja kohati vastuvoolu ujumises, et seadusloomele tõestada: väiketootmine on ohutu ning maaelu säilimiseks ja arenguks võimalik

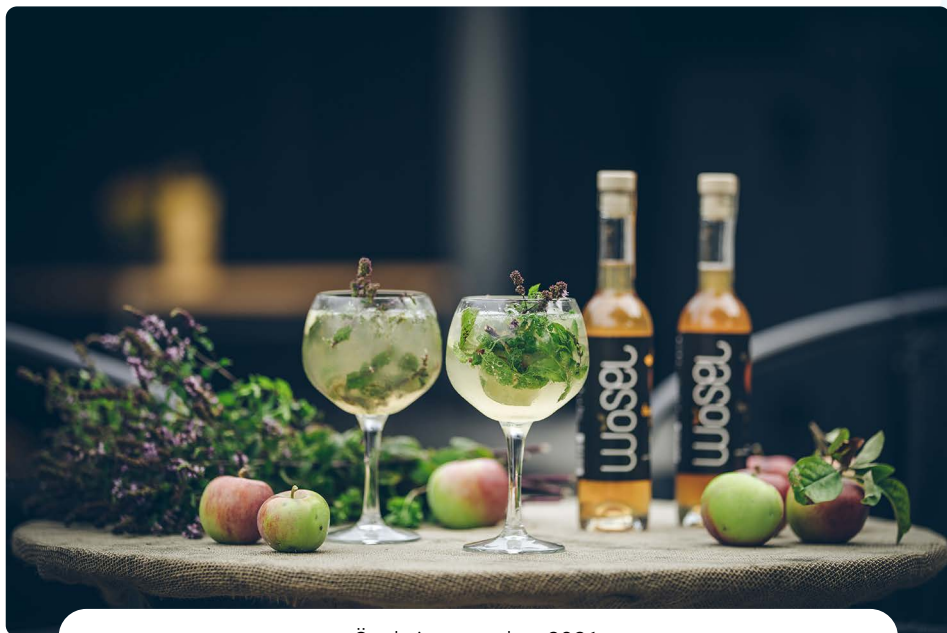
ja vajalik. Kogukonnaköökidega panime aluse ideele, et kohalik ressurss ja ühine tegutsemine on meie tugevus. Projekti raames oli suur koostöö Gotlandi Kogukonnaköögiga ning koostööst kasvas välja väikeettevõtjate kogemusvahetusprojekt „Pagarisellideks Gotlandil“, mis pani aluse Ohessaare koogikohviku loomisele. Kogukonnaköökidele järgnes/laienes võrgustikuliseks koostööks maakonna koolide- ja lasteaedade vahel ning projektiks „Growing Gastronauts“, mis pälvis oma sisuga rahvusvahelise tunnustuse.

Kui vaadata tagasi neile aastatele, siis muutus on olnud suur – idüllilise maaelu asendumine “moodsa saarelisusega”. Globaliseerumine ja sellega kaasnev. Eksport kui arenguvõti täna. See ongi meie väljakutse – kuidas eksportida “idüllilist” nii, et see jääks ehtsaks.

Soov, et SKK oleks ka edaspidi maaelu nügija ja pealtnäha „hullude“ algatuste toetaja!

Terje Aus (SKK büroojuht)

Saarte Koostöökogu igapäevatöö keskmes on inimene – meie suurim väärtus ja liikumapanev jõud. Ma imetlen meie saarte inimeste lennukaid ideid, usaldan oma kolleegide asjatundlikkust ja hindajate kogemust. Meie ühine tegutsemine ja kindel seljatagune annavad julguse öelda: me oleme oma otsustes vabad, ajame ajatut asja ja hoiame kurssi, mis on meie saarte inimestega ühiselt kokku lepitud.

Öselwise arendus, 2021

SAARTE KOOSTÖÖKOGU JUHATUSED

Volitused 2006–2009

Juhatuse esimees Aare Sünter
Karl Teär
Meelis Sepp
Vilmar Rei
Aado Keskpaik
Kalmer Poopuu
Aive Sonets
Kaja Juulik
Tuuli Pärtel
Aivo Kanemägi
Evald Sosnin
Astrid Vaba
Sulev Salla
Sulev Peäske
Mihkel Undrest

Ruhnu Vallavalitsus
Kihelkonna Vallavalitsus
Kärla Vallavalitsus
Laimjala Vallavalitsus
Muhu Vallavalitsus
Salme Vallavalitsus
MTÜ Laoküla Külaselts
Karala Külaelu Arendamise Selts
mittetulundusühing Kaali Külastuskeskus
osaühing Karja Pagariäri
osaühing Ranna Plast
OÜ Tager Elekter
OÜ Rengo
osaühing Valjala Sepikoda
Aktsiaselts Mõntu Sadam

Volitused 2009–2012

Juhatuse esimees Raimu Aardam
Karl Teär
Vilmar Rei
Tiina Jõgi
Aare Sünter
Kalmer Poopuu
Olev Müür
Kaja Juulik
Aive Sonets
Mihkel Undrest
Meelis Sepp
Aivo Kanemägi
Vello Paas
Sulev Peäske
Priit Kuusk

Orissaare Vallavalitsus
Kihelkonna Vallavalitsus
Laimjala Vallavalitsus
Muhu Vallavalitsus
Ruhnu Vallavalitsus
Salme Vallavalitsus
mittetulundusühing Saare Mahe
Karala Külaelu Arendamise Selts
MTÜ Laoküla Külaselts
Aktsiaselts Mõntu Sadam
osaühing Saare Saba ja Sarved
osaühing Karja Pagariäri
Vello Paas FIE
osaühing Valjala Sepikoda
Osaühing Rassiaru

Volitused 2012–2015

Juhatuse esimees Simmo Kikkas
Margus Mägi (kuni august 2013)
Tiina Jõgi
Andres Jalakas
Raimu Aardam
Jaanika Vakker (Tiitson)
Kalmer Poopuu
Triin Kivimaa (Ree)
Olev Müür
Maive Õispuu
Astrid Vaba
Luise-Maria Jõers
Kristo Kiiker
Sulev Peäske
Vello Paas

Viirekaare OÜ
Kaarma Vallavalitsus
Muhu Vallavalitsus
Leisi Vallavalitsus
Kihelkonna Vallavalitsus
Lümanda Vallavalitsus
Salme Vallavalitsus
mittetulundusühing Torgu Puhkemaja
mittetulundusühing Saare Mahe
mittetulundusühing Käesla Arenguselts
mittetulundusühing Tagavere Optimistid
osaühing Liise Talu Ruhnu Saarel
OÜ LMK
osaühing Valjala Sepikoda
Vello Paas FIE

Ajatud laevad töötuba noortele, 2025

Volitused 2015–2018

Juhatuse esimees Koit Kelder

Olev Mүүр

Ain Koplímäe

Krista Riik

Vello Runthal

Kalmer Poopuu

Tiina Jõgi

Jüri Saar

Jaanika Tiitson

Raimu Aardam

Jaan Urmet

Mikk Rand

Sulev Peäske

Juhan Kanemägi

Mihkel Undrest

Pöldemulgu OÜ

mittetulundusühing Saare Mahe

VÕHMA KULTUURI- JA SPORDISELTS

Mittetulundusühing Saaremaa Rahvakultuuriselts

Orissaare Vallavalitsus

Salme Vallavalitsus

Muhu Vallavalitsus

Pihtla Vallavalitsus

Lääne-Saare Vallavalitsus

Kihelkonna Vallavalitsus

Ruhnu Vallvalitsus

Filmtalgufilm OÜ

osaühing Valjala Sepikoda

osaühing Karja Pagariäri

Aktsiaselts Mõntu Sadam

Volitused 2018–2021

Juhatuse esimees

Koit Kelder	Põldemulgu OÜ
Mikk Rand	Filmitalgufilm OÜ
Jaanika Tiitson	Leedri Küla Selts
Krista Riik	mittetulundusühing
	Kavandi Kandi Selts
Jüri Saar	Kultuuriselts Kevade

Volitused 2021–2024

Juhatuse esimees

Koit Kelder	osaühing Raaret, Filmitalgufilm OÜ
Tiina Jõgi	Muhu Vallavalitsus
Tiina Luks	Paadla kandi Selts
Jaanika Tiitson	Leedri Küla Selts
Krista Riik	mittetulundusühing
	Saaremaa
	Rahvakultuuriselts

Volitused 2024–2027

Juhatuse esimees

Aivar Kalle	Taako Pihla Õllekook OÜ
Tiina Luks	mittetulundusühing
	Allhoovus
Anni Roost	Leedri Küla Selts
Kadi Hiie	Sume Green OÜ
Rain Jano	VÕHMA
	KULTUURI- JA
	SPORDISELTS

HEAD ALGATUSED

Saaremaa EHTNE on meie saare visiitkaart – ehtne toit, ehtne käsitöö, ehtsad inimesed!

Oleme põhjusega uhked piirkonnamärgise **Saaremaa EHTNE** üle, mis on kasvanud üheks Eesti tugevaimaks ja äratuntavamaks regionaalseks piirkonnamärgiseks. See ei ole pelgalt kleebis tootel või märgike menüüs – see on saaremaise kvaliteedi ja koostöö sümbol.

Meie võrgustik koondab rohkem kui 150 kohalikku tootjat ja teenusepakkujat. Tarbija jaoks on EHTNE märgis kindel lubadus – see toode või teenus on valmistatud siinsamas, puhta looduse keskel, saarlaste endi käte ja teadmistega. Tänu ühistele tegemistele ja ühisturundusele oleme toonud saaremaise toodangu suurte kaubanduskettide riulitele ja külastajate südamesse. EHTNE võrgustik hoiab elus meie piirkonna identiteeti, pärandoskusi ja traditsioonilisi maitseid, kohandades need meisterlikult tänapäeva nõudmistega.

Sulvi Munk: „Rääkides SKK edulugudest, ei saa üle ega ümber EHTNE märgise ja võrgustiku loomisest. See on meie edulugu, mis vaatamata vahepealsetele tagasilöökidele on jäänud püsima ja kasvanud. See on märk kvaliteedist ja ühtekuuluvustundest. See, et hakkasime ühiselt oma toitu ja käsitööd turundama, on SKK üks suurimaid võite„

GROWING GASTRONAUTS ehk Sirguvad söögisellid

Oli aastatel 2012–2014 ellu viidud rahvusvaheline koostööprojekt, mis tõi Saaremaa koolidesse uue vaate toidule mitte ainult kui kõhutäiele, vaid kui kogemusele, teadmisele ja väärtusele.

Viies Saaremaa maakoolis kohtusid õpilased, koolikokad ja kogukond, et avastada, kust toit päriselt tuleb ja kuidas see jõuab meie taldrikule. Läbi praktiliste tegevuste ja ühiste arutelude kasvas arusaam tervislikust toitumisest, kohalikust toorainest ning lühikesest tarneahelast – põllult otse potti. Projekt ei olnud pelgalt kooliprogramm, vaid liikumine teadlikuma ja kogukonnakesksema toidukultuuri suunas.

Sirguvad söögisellid tõi kokku partnerid Eestist, Prantsusmaalt ja Inglismaalt, luues elava teadmiste ja kogemuste võrgustiku. Koostöös jagati ideid, praktikaid ja inspiratsiooni, mis aitasid siduda kohaliku toidu teema laiemasse Euroopa konteksti.

Saaremaalt olid projektis kaasatud Salme, Lümända, Valjala ja Kärla põhikoolid ning Orissaare gümnaasium – kohad, kus järgmine põlvkond õppis väärtustama seda, mis kasvab oma kodu lähedal.

Sirguvad söögisellid pälvis 2013. aastal rahvusvahelise tunnustuse, võites konkursil „The Nordic-Baltic LEADER Cooperation Award“ esikoha kategoorias „Kohalikud ressursid ja kogukond“. See tunnustus kinnitas, et ka väikesest saarekogukonnast alguse saanud ideed võivad kõnetada laiemalt – kui need lähtuvad päris vajadustest ja inimestest.

Sirguvad söögisellid on osa pikemast loost, kus kohalik toit, oskused ja kogukond on olnud järjepidevalt fookuses. Samasse arenguliini kuuluvad mitmed algatused:

- „Pagarisellideks Gotlandil“ (2011);
- „Kohalik toit kogukonna toidulauale“ (2011–2012);
- „Kogukonnaköögid – väikeettevõtjate lävepakk“ (2011–2014);
- piirkonnabrändi „EHTNE Saaremaa“ arendamine (alates 2009).

Need tegevused on aidanud kujundada Saaremaast paiga, kus toit ei ole pelgalt toode, vaid osa identiteedist ja elustiilist.

The FinEst Band Camp lõpu-
kontsert Kärla laululaval, 2020

The FinEst Band Camp, 2020

Saaremaa bändikool

Sai tegelikult alguse juba 2012. aastal. Saaremaa Omavalitsuste Liit sai idee Soomest Kauhanjokist ning igale omavalitsusele soetati noorte huvitegevuse arendamiseks komplekt bänditehnikat ning noored muusikahuvilised said õpet kogunud juhendajate käe all. 2015. aastal täiendati veel bänditehnikat ning 2017. aastal kasvas sellest välja juba rahvusvaheline koostööprojekt Soome tegevusrühmadega **The FinEst Band Camp** ning tegevustele lisandusid vahvad bändilaagrid nii Saaremaal kui Soomes.

Projekti lõppedes anti bänditehnikat tasuta kasutamiseks maakonna rahvamajadele ning noortel muusikuhuvilistel on võimalus seda siiani kasutada.

The FinEst Band Camp koostöölepingu sõlmimine Helsingis, 2017

Saaremaa Päike

ehk noorte äriideede konkurss sai Leader projekti toel ja Saaremaa Ettevõtjate Liidu eestvõttel alguse juba 2014. aastal. 2017. aastal jätkusid tegevused Saarte Koostöökogu ning tubli projektijuhi Triin Arva vedamisel. 2022. aastal kutsuti koos Saare Arenduskeskusega ellu projekt **EduVik** – saare noorte edukas tulevik ning selle raames ideesprindid noortele oma ideede ja mõtete elluviimiseks. Tegevused on suurendanud maakonna noorte ettevõtlikust ja ettevõtluse alast teadlikkust ning rahatarkust.

Koostöösidemete uuendamine ja arendamine meie naabersaartega tõusis fookusesse tänu selleaegsele juhatusele ja eelkõige Jaanika Tiitsonile. 2019. aastal anti Bornholmi ja Saaremaa koostöö meenutamiseks välja raamat „Inimeste sild – Balti silla lood“ ning 2022. aasta septembris toimus projekti **Sillad jälle kokku!** toel Saaremaa Kultuurifestival Bornholmil, mille tegevustes ja kohtumises Bornholmil osales rohkem kui sada saarlast. Kuressaare ja Rønne vahel toimus isegi esimest korda kahe saare ajaloos tšarterlend.

Saja saarlasega tšarterlend kultuurfestivalile maandus Bornholmil, 2022

Samuti Gotlandi saarega olid meie saartel tihedamad sidemed just eelmise sajandi 90ndatel ning ka suhted selle saarega vajasid uut algust. 2024. aastal külastasid Gotlandit projekti **Saaremaa ja Gotland taas kokku!** raames kohalike omavalitsuste, LEADER tegevusrühma, puuetega inimeste, noorsootöötajate jt huvirühmade esindajad. Üheskoos osaleti ka väga paljusid saarlasi lähedalt puudutanud paadipõgenemise 80. aastapäeva tähistamisel Visbys ja Slites.

Eesti LEADER Liidu jaoks on Saarte Koostöökogu olnud läbi aastate väga oluline partner. Olete silma paistnud aktiivsuse, avatud meele ja tugeva koostöövaimuga ning teie seast on tulnud mitu inimest, kes on kandnud ühiseid eesmärgi ka meie juhatuses. See näitab usku ühistegevusse ja valmisolekut panustada laiemalt kui ainult oma piirkonna heaks.

Saare- ja Muhumaa on olnud suurepärased paigad, kuhu tuua meie väliskülalisi või teiste piirkondade õppereise. Teie juures on tunda siirast uhkust oma inimeste, ettevõtmiste ja eluviisi üle. Olgu selleks LEADER-toetust saanud külaseltsid ja ettevõtted, või hoopis koolid, piimafarmid ja muud paigad, mida külalised soovivad näha – neid tutvustatakse suure soojuse ja loomulikkusega. Just see oskus rääkida oma saarte lugu elavalt ja terviklikult on jätnud meeldeajäva mulje paljudele.

Kõrvaltaatajale paistab Saarte Koostöökogu tugevus ka selles, et siin osatakse väärtustada oma juuri ja teha seda tänapäeval, ettevõtlikul ja kvaliteetsel moel. Hästi läbi mõeldud terviklikud projektid, kohalikku identiteeti kandvad tooted ja teenused ning Ehtsa Saaremaise toote märk on olnud inspireeriv eesküju paljudele ka saartest kaugemal.

Järgmiseks 20 aastaks soovin Saarte Koostöökogule sama ütehoidmist, elujõudu ja tarkust, mis on teid kandnud siiani. Soovin, et teil jätkuks rõõmu oma saarte loo hoidmisest, julgust uute võimaluste märkamisest ning jõudu olla ka edaspidi eeskujuks selles, kuidas kohalik uhkus, kogukonnavaim ja ettevõtlikkus võivad koos luua midagi tõeliselt kestvat ja väärtuslikku.

Triin Kallas

Eesti LEADER Liit tegevjuht

Saarte saladuslikud Sahvrid, mai 2025

Saarte Koostöökogu juhatus 2024–2027 ja töötajad, 2026

Meie tegus meeskond läbi aegade

Ahti Kuris	tegevjuht	Liisa Vipp-Tang	nõustaja
Koit Kelder	nõustaja, tegevjuht	Susan Reinholm	projektijuht-digihaldur
Sulvi Munk	ettevõtluskeskkonna	Hanna Saar	elukeskonna suunajuht
	suunajuht	Kelli Tamm	projektijuht-digihaldur
Terje Aus	büroojuht	Aivar Kalle	juhatuse esimees
Ivar Ansper	nõustaja	Annelly Holm	Horisont MarTe projektijuht

Saarte saladuslikud Sahvrid, Väike Pahila, Mikhli talu, 2026

Nutikus Programm Vihmavari
Inimene Idee Julgus
Võimalus Abi Projekt
Küla Leidlikkus Kogukond
Sulvi Rahulolu Koostöö
AI Valik Külla-külla
Vundament Partnerid
Õppereisid Esitlus LEADER
Konkurents Järjepidevus ChatGPT
Nõustamine Tähelepanelikkus
Saarte saladuslikud Sahvrid Toetus
Heaolu Koolitused Aruanded
Kaitsmine Raha Tähtaeg
Hooandmine Rõõmustamine